

NĚKTERÉ PRÁVNÍ ASPEKTY KOMUNIKACE S VEŘEJNOSTÍ

JAN KRÍŽ

Je nesporné, že komunikace s veřejností v nejširším slova smyslu nabývá stále na větším významu při realizaci výrobních a obchodních aktivit všeho druhu. V této souvislosti je patrně vhodné zamýšlet se i nad některými právními aspekty public relations v nejširším slova smyslu. K patrně nejpodstatnějším otázkám z tohoto hlediska patří některé otázky autorskoprávní ochrany jak ve sféře klasických tiskových zpráv, tak i ve vztahu k užití autorských děl v obecném pojetí. Stejně významná a do budoucna patrně i významnější může být regulace právních vztahů při užívání internetových stránek, resp. při užívání autorských děl na internetu. Stejně tak by v tomto kontextu měla být věnována pozornost i otázkám odpovědnosti za zveřejňované údaje a data a v neposlední řadě jistě i otázkám ochrany osobních dat na straně jedné a ochrany osobnosti fyzické osoby v nejširším slova smyslu na straně druhé.

Pokud se jedná o problematiku autorskoprávní ochrany, je patrně třeba zdůraznit, že autorské právo má na území dnešní České republiky poměrně velmi dlouhou tradici. První autorský zákon byl v tehdejší Československu vydán již v roce 1926 a další pak o deset let později. Poté následovaly další dva autorské zákony v roce 1952 a v roce 1965. Poslední z těchto uvedených zákonů pak platil v Čechách až do roku 2000, kdy byl s účinností k 1. 12. 2000 nahrazen zcela novým autorským zákonem.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že se nejedná o dílčí novelu staré úpravy, ale o zcela koncepčně nový způsob regulace právních vztahů ve sféře tvorby a užití výsledků duševní tvůrčí činnosti. V námi sledované souvislosti není třeba podrobovat tento zákon hlubokým teoretickým rozborům, ale považuji za nezbytné zdůraznit, že tato norma byla v zásadě vynucena hlubokými změnami v technické a technologické podstatě postupů probíhajících při tvorbě a užití autorských děl a také změnou společenských poměrů za období od 60. let do dnešních dnů. Velmi podstatným momentem pro vznik nové autorskoprávní úpravy v České republice byla také pochopitelně snaha našeho státu o přidružení k Evropské unii, které předpokládá kompatibilitu naší legislativy s komunitárním právem. Rád bych na tomto místě zdůraznil, že výsledkem této činnosti je nový autorský zákon publikovaný ve Sbírce zákonů České republiky pod č. 121/2000 Sb., který v oblasti ochrany autorských děl, výkonů výkonných umělců a některých dalších oblastech vytváří velmi kompatibilní právní prostředí, neboť v zásadě vychází ze směrnic vydaných v rámci aktivit *Evropských společenství zaměřených*

na úpravu vztahů v těchto oblastech. Pro úplnost je snad vhodné připomenout, že do nového autorského zákona bylo třeba promítnout zejména následující dokumenty Evropských společenství:

1. Směrnice Rady ES o právní ochraně počítačových programů ze dne 14. května 1991,
2. Směrnice Rady ES o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví ze dne 19. listopadu 1992,
3. Směrnice Rady ES o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv příbuzných právu autorskému vztahujících se na satelitní vysílání a kabelový přenos ze dne 27. září 1993,
4. Směrnice Rady Es o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných ze dne 29. října 1993,
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie o právní ochraně databází ze dne 11. března 1996,
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v Informační společnosti.

Jednou z nejdůležitějších kategorií autorského práva je pojem díla, resp. autorského díla. Předmětem autorského práva je zásadně dílo literární a jiné umělecké dílo nebo dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické, trvalé nebo dočasné bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Autorským dílem se rozumí zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně-dramatické a také dílo choreografické a dílo pantomimické. Dále se sem řadí i díla fotografická a díla vyjádřená postupem podobným fotografii, rovněž díla audiovizuální jako je například dílo kinematografické a výtvarné. Zvláštními kategoriemi v širší skupině výtvarných děl jsou pak díla malířská, grafická a sochařská a autorský zákon výslovně upravuje i kategorie děl architektonických včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Je třeba zdůraznit, že nový autorský zákon považuje za dílo rovněž počítačový program pokud je původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. V námi sledovaných souvislostech je vhodné upozornit, že autorský zákon považuje za dílo souborné i databáze, které jsou způsobem výběru nebo uspořádáním jejich obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem. Rovněž toto zařazení databází pod režim autorského zákona plně odpovídá standardu komunitárního práva.

Za pozornost stojí i skutečnost, že autorské právo se vztahuje na dílo dokončené, ale i na jeho jednotlivé vývojové fáze a části, a to včetně názvu díla a jmen postav, pokud tyto splňují podmínky ochrany podle tohoto zákona tak, jak bylo výše uvedeno.

Podstatnou skutečností je rovněž fakt, že režim autorského díla se vztahuje také na díla vzniklá tvůrčím zpracováním jiného díla a rovněž na překlad díla do jiného jazyka. V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že vznikem nového díla na základě zpracování či překladu není a nemůže být nikterak dotčeno právo autora původního díla, ze kterého toto zpracování či překlad vznikly.

Zákon rovněž výslovně uvádí, že autorským dílem ve smyslu této úpravy není námět díla sám o sobě, ale dílem nejsou rovněž denní zprávy nebo jiný podobný údaj sám o sobě či myšlenka, postup, princip, metoda, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf či podobné předměty sami o sobě.

Vedle tohoto pozitivního vymezení a negativního výčtu co dílem je a není, upravuje autorský zákon rovněž kategorie, které sice mohou znaky autorského díla splňovat, ale z různých důvodů jsou z autorskoprávní ochrany vyloučeny. Jedná se zejména o úřední díla, za které je možno považovat právní předpisy, rozhodnutí, veřejné listiny, veřejně přístupný rejstřík či jinou úřední dokumentaci, dále pak sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy, resp. obecní kroniky, státní symbol a symbol dílčích jednotek územní samosprávy a jiná podobná díla. U všech těchto shora uvedených kategorií jsou tato díla vyloučena z ochrany podle autorského zákona z důvodu veřejného zájmu na volný přístup a nakládání s nimi.

Z autorskoprávní ochrany jsou dále vyloučeny výtvary tradiční lidové kultury, resp. folklórní díla, pokud není pravé jméno autora obecně známo a pokud nejde o dílo anonymní nebo pseudonymní. Je třeba zdůraznit, že takovéto dílo lze užít jen způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu. Tento obecný princip se, jak uvidíme, promítá i do dalších souvislostí ve sféře užití autorského díla.

V návaznosti na tuto kategorii nepožívá autorskoprávní ochrany také politický projev a řeč pronesená při úředním jednání.

Je třeba zdůraznit, že vznik autorského práva není vázán na jakýkoli formální či jiný právní úkon. Autorské právo vzniká v okamžiku vytvoření díla, tedy jakmile je dílo vyjádřeno v objektivní lidskými smysly vnímatelné podobě. Ke vzniku autorského práva musí být tedy dílo vyjádřeno navenek slovem, písmem, fotografií, zvukovým záznamem apod. Zákon výslovně, jak bylo řečeno, akceptuje i vyjádření díla v podobě digitálního záznamu. Jednoznačnou podmínkou pro vznik díla, tedy i pro vznik autorského práva k němu není, aby dílo bylo vyjádřeno ve formě trvalé. Pro splnění podmínek zákona stačí např. pronesení přednášky, interpretace hudebního útvaru na příslušný nástroj apod. Je třeba zdůraznit, že v souladu s mezinárodními úmluvami o autorském právu není vznik autorského práva vázán na zachování jakékoli formality, např. registrace díla apod. Poměrně důležitou skutečností je fakt, že zničením originálu díla nezaniká autorské právo k němu.

V této souvislosti je rovněž třeba zdůraznit, že autorské právo obsahuje výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková. V tomto smyslu má autor výlučné právo rozhodovat o uveřejnění svého díla a bez jeho souhlasu se tak nemůže v souladu s tímto zákonem stát. Autor má dále právo osobovat si autorství k danému dílu a rozhodovat zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno při zveřejňování díla. Může se tak v zásadě díť uveřejněním díla pod jeho občanským jménem nebo autor z různých důvodů preferuje uveřejnění díla pod jménem uměleckým tedy pseudonymem či dokonce dává přednost uveřejnění díla jako díla anonymního. V obou posledně uvedených případech je pak povinností subjektu, který dané dílo v souladu s vůlí autora uveřejňuje, aby zachoval mlčenlivost o autorově identitě.

Autor má rovněž právo na nedotknutelnost svého díla, a to zejména v tom smyslu, že jako jediný může udělit svolení k jakékoli změně či jinému zásahu do svého díla,

pokud autorský zákon výslovně nestanoví jinak. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí dojít k užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. Novinkou autorského zákona z roku 2000 je také právo autora na dohled nad plněním této povinnosti, tzv. autorský dohled. Těchto osobních práv se autor nemůže vzdát a tato práva jsou nepřevoditelná a zanikají smrtí autora. Po jeho smrti si nikdo není oprávněn osobovat jeho autorství k dílu a dílo smí být užito opět jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a s výjimkou díla anonymního musí být vždy při dalším užití díla uváděno jméno autora.

Do kategorie majetkových práv pak náleží právo autora své dílo užít a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Užití díla bez udělení takovéhoho autorova oprávnění přichází pouze ve výjimečných případech stanovených autorským zákonem. Je třeba zdůraznit, že poskytnutím oprávnění k užití díla jinou osobou autorovo právo k dílu nezaniká a je pouze omezeno právem jiné osoby v rozsahu, který je vymezen v dané smlouvě. Zákon rovněž výslovně uvádí způsoby jakými může dojít k užití díla, kam patří pochopitelně právo na pořizování rozmnoženin díla, dále i např. právo na vystavování díla, na jeho veřejné provozování, vysílání rozhlasem či televizí apod. Výslovně v souladu s evropským standardem jednoznačně kompatibilně s právem Evropské unie upravuje autorský zákon i majetková práva autora k jeho dílu co do jejich trvání. Autorské právo k dílu dle této úpravy trvá po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Pokud bylo dílo vytvořeno jako dílo spoluautorů počítá se doba trvání majetkových práv od smrti spoluautora, který ostatní přežil. Majetková práva k dílu anonymnímu a pseudonymnímu trvají také 70 let od oprávněného zveřejnění daného díla. V námi sledovaných souvislostech je rovněž třeba připomenout, že doba trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu se počítá od smrti poslední přeživší osoby z následujících kategorií osob: režisér, autor dialogu, autor scénáře, autor hudby, vytvořené zvláště k užití v audiovizuálním díle.

Jak bylo shora uvedeno, zákon stanoví zvláštní podmínky pro užití díla bez výslovného svolení autora. Patří sem tzv. bezúplatné zákonné licence, které zahrnují režim citací, resp. zařazení celých drobných děl do jiného díla, avšak pro toto užití je vždy stanoven zcela zvláštní režim, který je v zákoně podrobně popsán. Do kategorie těchto výjimečných způsobů díla náleží i tzv. úřední a zpravodajská licence, kterou je však rovněž třeba považovat za zcela výjimečný způsob a možnosti její aplikace je třeba vykládat vždy restriktivním způsobem.

Je tedy možno konstatovat, že v zásadě převažující míře dochází k užití autorských děl na základě smlouvy, kterou autor uděluje jiné osobě svolením k užití daného díla. Nový autorský zákon upravuje jako jednotný typ takovéto smlouvy, smlouvu licenční a spíše z historických důvodů upravuje zvláštním způsobem pro díla literární jako určitou specifickou podkategorii smlouvy nakladatelskou.

Je přirozené, že v oblasti tvorby a užití autorských děl se v posledních desetiletích zcela zásadním způsobem projevil vliv nových technických prostředků a technologických postupů. Tato skutečnost navozuje i řadu nových otázek a problémů, které je třeba řešit z hlediska autorskopravní ochrany. Je tomu tak pochopitelně i v případě provozování internetu a podobných komunikačních sítí. Jestliže vycházíme z toho, že internet je tvořen celosvětovou vzájemně propojenou sítí počítačů, která sestává z páteřních

systemů a propojovacích uzlů, docházíme nutně k závěru, že tato síť nabízí dosud nebývalé prostředí pro užití útvarů, které nejsou autorskými díly, ale také pro užití autorských děl dosud v nejmasivnějším rozsahu. Za současné situace představuje internet prakticky celosvětové pokrytí mezi všemi kontinenty, a to při aplikaci pozemních drátových i bezdrátových spojení, jakož i satelitní komunikace. Tato síť má výrazně multiteritoriální globální charakter a jedná se o komunikační prostředek, o jehož obsahu rozhodují a do značné míry jej výlučně určují jeho účastníci, resp. uživatelé. S ohledem na tyto výše popsané možnosti, schopnosti a vlastnosti může tedy každý příslušně technicky vybavený účastník této celosvětové sítě svobodně a neomezeně komunikovat nejen v osobní sféře, ale rovněž uvádět do oběhu či užívat chráněná autorská díla a tím je prakticky nabízet k dalšímu volnému a do značné míry komplikovaně kontrolovatelnému užití.

S odvoláním na výše uvedené stručné úvahy o českém autorském právu, je tedy třeba klást otázku týkající se ochrany autorských děl šířených prostřednictvím internetu a rovněž otázku ochrany internetových stránek, pokud jsou autorskými díly. Tak, jak bylo výše uvedeno při definování autorského díla, je možno vycházet z toho, že v zásadě drtivá většina dokumentů, které lze nacházet v síti internetu splňují formové znaky autorského díla. Je pravděpodobné, že pouze výjimečně nebude splněn požadavek jedinečnosti, a to pouze tehdy, pokud by šlo o internetovou stránku zcela nízké úrovně po stránce grafické či myšlenkového obsahu, obsahující například pouze několik holých vět apod. Stránky tohoto typu však nemají z tohoto hlediska prakticky význam, neboť frekvence jejich užití by byla patrně minimální. Hodnota autorského díla sice není rozhodná pro poskytnutí autorskoprávní ochrany, ale v případech, o kterých je v této souvislosti řeč, by se patrně autorskoprávní ochrana nevztahovala, neboť takovéto „primitivní“ internetové stránky by zřejmě nemohly být předmětem ochrany ve smyslu autorského zákona.

V této souvislosti je třeba připomenout kategorie děl, na které se ochrana podle autorského zákona nevztahuje, např. režim úředního díla, resp. režim díla folklórního apod. Rovněž tak je třeba připomenout kategorii výtvorů, které ze své podstaty nemohou být předmětem autorskoprávní ochrany tak, jak bylo výše uvedeno. Jedná se např. o kategorii denních zpráv apod. Na druhé straně však je nutno zdůraznit, že denní zpráva zpracovaná do podoby internetové stránky určitým grafickým či komentářovým způsobem a tedy přesahující rámec původního strohého sdělení, by mohla již spadat do kategorie chráněných děl.

Totéž platí o problematice ochrany databází podle nového autorského zákona. Pro tuto kategorii zavádí autorský zákon zcela nové právo, jako právo sui generis ve prospěch pořizovatele databáze. Databáze jako zvláštní kategorie může být na základě našeho autorského zákona chráněna více způsoby a i toto zakotvení v zákoně je kompatibilní s právem Evropské unie. Obsah dané databáze může být chráněn jako dílo autorské či jako soubor autorských děl, pokud jednotlivé položky této databáze splňují kritéria kladená zákonem na autorské dílo. Může se tak jednat o databáze představující encyklopedii, sbírku, sborník apod. Vzhledem k tomu, že se jedná o zvláštní právo a ne o právo autorské, je možno ve smyslu příslušného ustanovení autorského zákona

poskytnout ochranu i takovým databázím, jejichž samotný obsah nemusí nutně splňovat požadavky zákona kladené na autorská díla. Právě v návaznosti na provozování internetu nabývá toto zvláštní právo pořizovatele databáze na významu.

V této souvislosti je třeba rovněž zmínit otázku působnosti autorského zákona ve vztazích typických pro internetové sítě. Tyto vztahy se vyznačují nadnárodním globálním charakterem a při posuzování působnosti autorského zákona je třeba řešit tuto problematiku i za současné aplikace norem mezinárodního soukromého práva.

Obecně lze říci, že s ohledem na účast České republiky na celé řadě mezinárodních úmluv, které koncipují princip vzájemnosti při poskytování autorskoprávní ochrany, existuje vysoká pravděpodobnost, že při užití autorských děl na internetu, resp. šíření prostřednictvím internetu, je možno považovat internetové stránky za předmět ochrany ve smyslu autorského zákona.

Je možno říci, že umístováním jednotlivých dílčích autorských děl na internetové stránky, resp. vznikem internetových stránek jako takových, vznikají autorská díla, která mohou být prostřednictvím internetu zpřístupněna blíže neurčenému okruhu osob. Jde tak v principu o nahrávání určitých dat, která představují konkrétní materiál a o jejich ukládání do záznamové báze počítače. Takto uložená data jsou pak přístupná kterémukoli účastníku internetové sítě nebo alespoň té skupině, která má daná přístupová práva k tomuto souboru.

Posuzování této situace z hlediska autorského práva pak poskytuje možnost podřadit toto jednání pod jednu z kategorií upravených § 12 odst. 4 autorského zákona. Může tak jít o rozšiřování originálu či o rozmnožování díla a nebo o právo na sdělení veřejnosti.

Nepovažuji za nezbytné v daném kontextu zabíhat do detailů při vymezení jednotlivých kategorií tohoto principu autorskoprávní ochrany, ale v obecné rovině, lze patrně konstatovat, že umístěním do internetové sítě, resp. na jednotlivé webové stránky dochází ke zpřístupnění autorských děl ve zcela masovém rozsahu. Režim ochrany těchto děl je pochopitelně nesmírně složitý a užití díla i v této podobě a touto relativně novou cestou by mělo být řešeno licenčními smlouvami k takto užívaným souborům. Pokud se jedná o samotnou tvorbu internetových stránek, je dle mého názoru možno konstatovat, že i tyto mohou být předmětem ochrany podle autorského zákona a úprava vztahů vůči jejich uživatelům může být regulována rovněž na obecných principech autorského práva tak, jak bylo výše uvedeno.

V této souvislosti nelze rovněž přehlízet, že kromě autorských děl mohou být součástí webových stránek také díla volná, tj. taková díla, u kterých již uplynula doba ochrany, tj. 70 let po smrti autora, resp. 70 let od zvláštních skutečností popsaných v úvodní pasáži. Rovněž tak nelze přehlízet skutečnost, že součástí sdělení šířených prostřednictvím internetu mohou být i útvary, které ze zákona, jak již bylo řečeno, ochranu ve smyslu autorského práva nepožívají.

Pokud se jedná o autorskoprávní ochranu kategorie, kterou můžeme pracovně označit za klasické tiskové zprávy, je možno vycházet z dikce autorského zákona, který v § 2 odst. 6 výslovně uvádí, že autorským dílem ve smyslu tohoto předpisu není denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě. Z tohoto hlediska je tedy možno konstatovat, že

denní zprávy v této čisté podobě autorskoprávní ochranu ve shora uvedeném smyslu nepoživají. Jinou situaci však představuje stav, kdy samotná denní zpráva je dále zpracována či širším způsobem komentována a v takovém případě se již bude vysoce pravděpodobně jednat o útvar, který autorskoprávní ochraně podléhá.

Samostatnou problematiku pak v této souvislosti představuje otázka přebírání článků a citace v režimu autorského zákona. Ve smyslu příslušných ustanovení autorského zákona lze článek s obsahem časového významu o věcech politických, hospodářských nebo náboženských uveřejněný v hromadném sdělovacím prostředku převzít do jiného hromadného sdělovacího prostředku bez souhlasu autora či jiného nositele práv a bez povinnosti platit mu autorskou odměnu. Tento postup však nelze uplatnit pokud je přetisk výslovně zapovězen, což se v periodickém tisku zpravidla děje v tiráži. V takovém případě je možno v rámci bezplatné zákonné licence z článku za podmínek stanovených zákonem pouze citovat, tzn. že do jiného samostatného díla v daném případě článku, může autor z jiné stati v odůvodněné míře citovat výňatek a půjde-li o dílo kritické nebo vědecké, odborné či určené k vyučovací účelům, je možno převzít i celá drobná díla. Je však třeba zdůraznit, že citovat lze pouze z uveřejněného díla a že je třeba vždy citovat do jiného samostatného díla. Při citaci je vždy třeba uvést jméno autora, pokud nejde o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod nímž se dílo uvádí na veřejnost a dále je třeba uvést název díla a pramen. Toto pravidlo platí i pro přebírání článků. Nedodržení těchto pravidel představuje vždy porušení autorských práv.

Z hlediska praxe public relations je třeba v této souvislosti zmínit ještě jednu dílčí kategorii, a to autorizaci sdělení. Autorizace sdělení v oblasti médií není regulována žádným zákonem a žádný předpis nezakotvuje právo na autorizaci. Novinář, resp. publicista či vydavatel nemá tedy zákonnou povinnost předložit třetí osobě ke schválení – k autorizaci – přepis jejího vyjádření pro dané médium. Z tohoto obecného pravidla existují pouze dva okruhy výjimek.

V prvním případě jde o situace, kdy novinář přislíbí právo autorizace, resp. osoba, která se vyjadřuje podmíní poskytnutí svého vyjádření garancí práva na autorizaci. V takové situaci se jedná o dohodu a vyjádření je třeba před zveřejněním k autorizaci poskytnout. Podobnou dohodu lze uzavřít v písemné formě, ale i formou ústní. Je zřejmé, že písemná forma je pro osobu, která právo na autorizaci požaduje, bezpečnějším základem pro případné řešení konfliktní situace.

Druhý případ nepředstavuje výjimku v pravém smyslu. Jde o situace, kdy dochází k uveřejňování projevů osobní povahy, které obsahují skutečnosti k jejich zveřejnění je třeba souhlasu dotčené osoby, a to zejména pokud jde o údaje z jejího soukromí. V těchto případech totiž platí, že souhlas ke zveřejnění těchto skutečností může být až do zveřejnění samotného kdykoli odvolán. Toto omezení se však vztahuje pouze na skutečné soukromé údaje týkající se např. rodinného života apod. a nikoli na aktuální politické či hospodářské otázky, ke kterým se daná osoba vyjadřuje. Spornou zůstává do jisté míry otázka odpovědnosti za škodu, která odvoláním souhlasu vzniká. Převažuje názor, že tato odpovědnost osobě, která odvolala souhlas nevzniká, na druhé straně však platí pravidlo, že každý je povinen chovat se tak, aby jinému nezpůsobil škodu a aby nebylo postupováno šikanózním výkonem práva.

Zcela podstatnou a významnou součástí v rámci obecné ochrany osobnosti je pak problematika související s oblastí tisku a rozhlasového a televizního vysílání. Tato sféra je speciálně upravena v § 10–15 zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) ve znění zákona č. 302/2000 Sb. Na tuto úpravu navazují rovněž ustanovení § 5a–5f zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání ve znění pozdějších předpisů novelizovaných posledně ve znění shora citovaného zákona č. 46/2000 Sb., ve znění zákona č. 302/2000 Sb.

Úprava obsažená v těchto předpisech má zabezpečovat přiměřený stav a stanovit meze při uplatňování principu svobody slova a svobody projevu. Daná úprava by zároveň měla zabezpečovat obecnou volnost v přístupu k informacím a bránit v jejich jednostranné prezentaci. Cílem těchto specifických zákonů je tedy poskytnutí práva na ochranu cti a důstojnosti a soukromí fyzických osob a jejich právo na ochranu jména a dobré pověsti právě ve velice citlivé mediální sféře. K tomu slouží na straně jedné právní institut odpovědi formulovaný v § 10 a § 5a. Na straně druhé pak má tomuto cíli sloužit institut dodatečného sdělení podle § 11 a § 5a. Oba tyto právní prostředky by měly nahradit v dosavadní praxi užívaný institut opravy proti nepravdivému či pravdu zkreslujícímu údaji. Dříve takto pojímané právo na tiskovou opravu bylo tedy uvedenými instituty nahrazeno.

Rovněž oba tyto nově zavedené instituty jsou zcela v souladu a vycházejí z článku 10 Listiny a zcela odpovídají judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

V této souvislosti je možno konstatovat, že nová úprava se od dosavadního institutu tiskové opravy liší zejména aktivní úlohou samotné dotčené fyzické nebo právnické osoby. Při aplikaci tohoto práva na uveřejnění odpovědi jsou to totiž právě tyto dotčené subjekty, které v rámci odpovědi získávají možnost sdělit veřejnosti dle svého uvážení jejich vlastní sdělení či mohou prezentovat a uvádět na pravou míru informace, které byly mediální sférou veřejnosti sdělovány. Obsah a forma dané odpovědi tak závisí pouze na rozhodnutí dotčené osoby samotné. Z logiky věci v rámci dané úpravy práva na odpověď jsou vyloučena sdělení obsahujících hodnotící tvrzení, resp. úsudky, názory a mínění, která jsou ze své povahy objektivně nedokazatelná a neověřitelná.

V případě druhého institutu, tedy práva na dodatečné sdělení, je možno tento právní prostředek aplikovat tam, kde v periodickém tisku či v rozhlasovém nebo televizním vysílání došlo k uveřejnění sdělení o trestním řízení, resp. o řízení týkajícím se přestupků, které bylo vedeno proti dané fyzické osobě. Může se jednat i o řízení ve věcech správních deliktů, které je vedeno proti fyzické či právnické osobě. Podmínkou je, aby na základě uveřejněných sdělení bylo možno tyto osoby s danými skutky identifikovat a aby daná řízení nebyla ukončena pravomocným rozhodnutím. Subjekty dotčené shora uvedeným způsobem mají právo požadovat na vydavateli, resp. na provozovateli daného média uveřejnění sdělení o konečném výsledku příslušného řízení.

V případech aplikace práva na odpověď či dodatečného sdělení musí být příslušná žádost podávána vždy v písemné formě, a to bez ohledu na to, zda se tak děje ve formě klasické či dnes stále obvyklejší elektronické podobě. Odpověď i dodatečné sdělení je pak třeba zásadně uveřejňovat v tomtéž periodickém tisku, resp. stejném pořadu, ve

kterém bylo dané sdělení uveřejněno či vysíláno. Toto uveřejnění rovněž musí být prezentováno beze změn a bez vynechání částí odpovědi či daného dodatečného sdělení. Rovněž tak nesmí být k těmto odpovědím či sdělením cokoli přidáváno z vůle vydavatele či provozovatele. V obou případech musí být rovněž obě tyto formy výslovně označeny jako „odpověď“ nebo „dodatečné sdělení“ a musí být uveřejněny na rovnocenném místě a vychází se z toho, že forma a rozsah by měly být přiměřené napadenému sdělení. Je zcela pochopitelné, že uveřejnění odpovědi, resp. dodatečného sdělení se děje zásadně na vlastní náklady vydavatele či provozovatele daného média. Z logiky věci se tak samozřejmě děje ve stejném jazyce v jakém bylo prezentováno napadené sdělení. V zájmu rychlého a přiměřeně efektivního sjednání nápravy se vydavateli či provozovateli stanoví povinnost uveřejnit danou odpověď či dodatečné sdělení ve lhůtě do 8 dnů ode dne doručení žádosti uveřejnění odpovědi, resp. dodatečného sdělení. Pokud by nebylo v této lhůtě možno tuto povinnost splnit, je nezbytné tak učinit v nejbližším následujícím vydání daného periodika. Pokud by ani toto nebylo možno zabezpečit, např. z důvodů zániku daného titulu, ukládá se vydavateli povinnost zajistit na vlastní náklady uveřejnění v jiném periodickém tisku na základě dohody s osobou, která o uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení v daném případě žádá. Obdobně platí tatáž pravidla pro provozovatele rozhlasového či televizního vysílání, jehož oprávnění k vysílání v mezidobí zanikla.

Zcela zvláštní a relativně novou formou ochrany osobnosti fyzické osoby poskytují i nedávno přijatý zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů fyzické osoby ve znění zákona č. 27/2000 Sb. Tento zákon reguluje ochranu osobních údajů, resp. jakýchkoli údajů, které se týkají fyzických osob. Zákon rovněž upravuje rozsah povinností týkajících se zpracování takovýchto údajů ve vztahu k fyzickým osobám. Pod pojmem zpracování je zde třeba chápat shromažďování, ukládání na informační nosiče, úpravu nebo pozměňování, vyhledání, používání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměnu, třídění nebo kombinování, blokování a likvidaci daných údajů. I zde se jedná o demonstrativní výčet jednotlivých operací, který pochopitelně může být v návaznosti na vývoj v dané oblasti aplikován na další situace podmíněné vývojem příslušných technologií používaných ve sféře informatiky. Tento zákon se vztahuje na osobní údaje, které jsou zpracovávány orgány státu, územní samosprávy a jinými orgány veřejné moci stejně jako na případy, kdy takovéto činnosti provádějí jiné fyzické či právnické osoby. Z logiky věci se však tento zákon nevztahuje na situace kdy zpracovávání takovýchto osobních údajů provádí fyzická osoba výhradně pro svou vlastní potřebu.

Za osobní údaje ve smyslu tohoto zákona lze považovat veškeré údaje týkající se určeného nebo určitého subjektu, s jejichž použitím, a to jednoho či více z nich, by bylo možno přímo či nepřímo zjistit jeho identitu. Z tohoto důvodu také vychází stanovisko, že státní a jiné instituce nejsou při evidenci o vstupu návštěv do objektu oprávněny požadovat sdělení, resp. záznam rodných čísel fyzických osob.

Zvláštní kategorii v této souvislosti představují tzv. citlivé údaje. Jedná se v daném případě o takové osobní údaje, které mohou vypovídat o národnostním, rasovém a etnickém původu daného subjektu. Náleží sem rovněž údaje o politických postojích, členství v politických stranách nebo jiných hnutích a také o náboženském nebo filozo-

fickém přesvědčení dané fyzické osoby. Do této kategorie spadají i údaje o evidované trestné činnosti, zdravotním stavu, sexuálním životě a orientaci osoby, které se tyto údaje týkají. Na straně druhé do kategorie citlivých údajů nelze řadit údaje o majetkových poměrech fyzických osob. Údaje spadající do kategorie citlivých údajů je možno zpracovávat pouze za podmínek § 9 tohoto zákona. Základní podmínkou v tomto smyslu je pak především písemný a podepsaný souhlas dané fyzické osoby, ze kterého musí vyplývat jakých údajů se toto svolení týká a komu je poskytováno. Takto udělený souhlas musí rovněž obsahovat údaj k jakému účelu a na jaké období se poskytuje. Z logiky věci rovněž vyplývá, že takto udělený souhlas může daný subjekt kdykoli odvolat.

SOME OF THE LEGAL ASPECTS OF COMMUNICATION WITH THE PUBLIC

Summary

The article deals with selected legal aspects of Public Relations, i.e. a phenomenon whose importance has recently been continuously growing in industrial and especially marketing activities in various spheres of economy and life of the society. Consequently, the most fundamental topics include the issues of copyright protection in the spheres of press release, responsibility for publicized data and, obviously, the protection of personal rights of natural persons, which, in a wider context, also include the protection of personal data otherwise regulated by a special Act.

The presented contribution is divided into several parts, the first of them being devoted to the fundamental and for further explanations necessary principles of the new copyright law, which, in the relevant areas, creates environment compatible with the European structures.

The author then naturally moves on to the fundamental legal aspects of public relations, in which passages he makes the reader acquainted with the legal nature of typical press release in respect of daily news and comparable data within the scope of s. 2 (6) of the Copyright Act. These, in their elementary (i.e. not exposed to any creative process) nature do not enjoy any copyright protection.

Reprinting articles and quoting citations under the rules of copyright law represent another separate issue. Reprinting is basically permissible only in articles of contemporaneous content covering political, economic and religious topics, provided such treating the material is not ruled out – the relevant instructions are usually mentioned on the printed periodicals' imprint page. As for the quotations, their inclusion is substantially easier and much more frequent in practice suppose the legal prerequisites are satisfied (the name of the author, the work and its source stated).

Another, conceptually and generally controversial area, is that of statement authorisations, for which, surprisingly, there is absolutely no provision in the law and they are entirely dependent on the individual agreements between the parties (typically the reporting person – a journalist – on one hand and the one making the statement or giving the interview on the other hand).

In the area of media legislation and practice, special legal concepts of the press law are frequently applied with the purpose of establishing certain rules in implementing the freedom of expression. On the other hand, the same approach guarantees general availability of information and prevents biased or one-sided presentation of such information. It is the right of response and additional statement, that are dealt with in this article. The leading principle is the right guaranteed by law to publicize an adequate response (perspice in the sense of the challenged statement). The legislator expresses his concern about effective remedy by setting an eight-day time limit (starting from the day of delivery of the application for publishing the response) in order to fulfill the duty to publicize timely the respective response or additional statement.

Act No. 101/2000 Coll. (as amended) to regulate the protection of personal data of a natural person, provides for the protection of personal data or any data concerning natural persons. This subject is dealt with

by the last passage of the contribution. The law strictly defines the rights and duties of the data processing bodies, which are the state organs, local selfgoverning bodies and other public bodies as well as natural and artificial legal persons engaged in the data processing. The definition of this activity is, naturally, stipulated by law which presents a list of individual operations. Under the law, personal data include all those data that identify a specific natural person (typically with respect to the birth identification number). Data specifying e.g. person's race or ethnic origin are considered by law as sensitive and are paid extraordinary attention. It is no surprise then, that basically any usage and manipulation with such information is conditioned by a consent, which has to be given by the respective natural person, reduced to writing and properly signed by him or her. Such document must evidence the data which are covered by the consent and the person who is allowed to use them. The consent may naturally be repealed at any time. It clearly follows from the above that work with personal data within the framework of Public Relations is a rather problematic area.